

Bruxelles, den 8.11.2023
COM(2023) 691 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

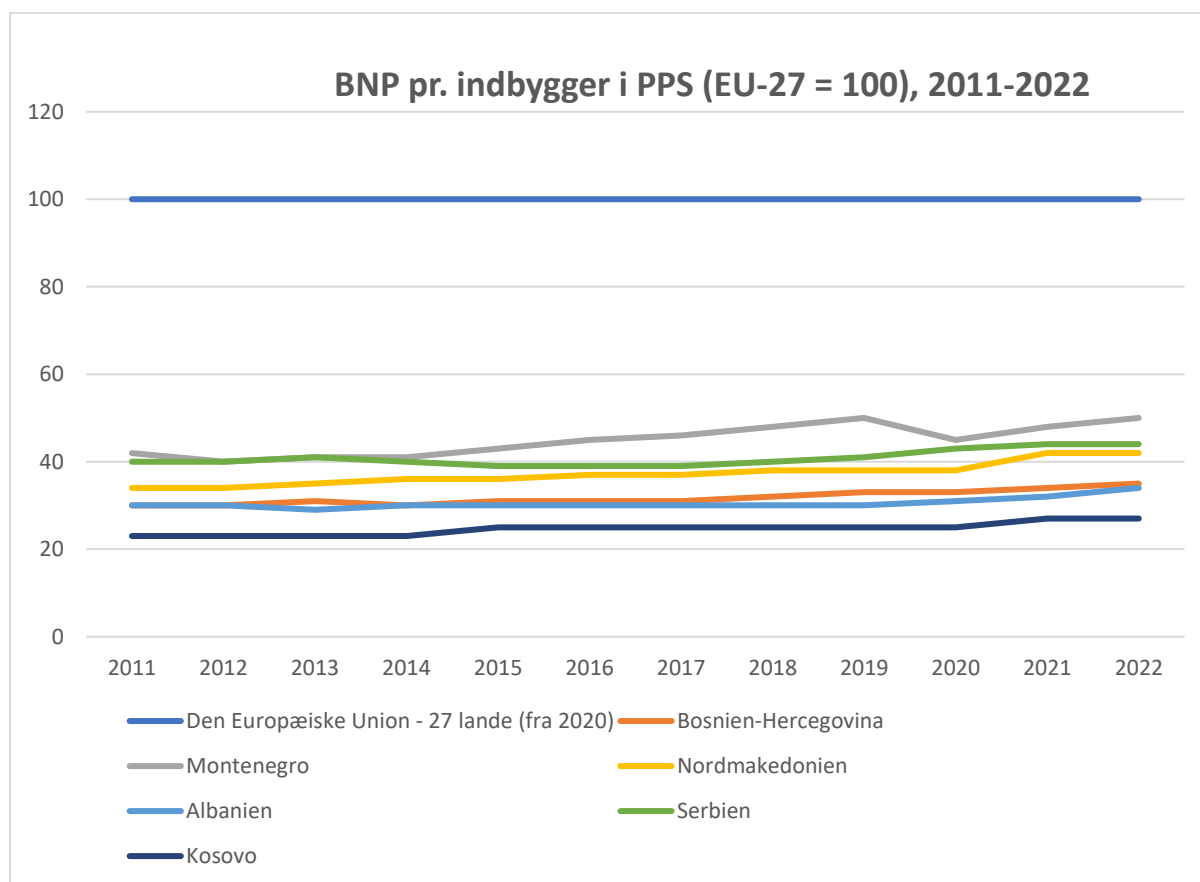
Ny vækstplan for landene på Vestbalkan

INDLEDNING

Europa-Kommissionen er af den faste overbevisning, at udvidelsen af EU fortsat skal være en central politik for Den Europæiske Union, og navnlig at et fuldt EU-medlemskab for landene på Vestbalkan også er i EU's egne politiske, sikkerhedsmæssige og økonomiske interesser.

Ruslands angrebskrig mod Ukraine illustrerer endnu en gang behovet for en beslutsom geostrategisk investering i et stabilt, stærkt og forenet Europa. Krigen har haft en betydelig indvirkning på vores partnerlande på Vestbalkan, og det har sat landenes økonomier og samfund under yderligere pres og medført risici for landenes stabilitet. Behovet for at bringe landene tættere på EU og fremskynde tiltrædelsesprocessen på grundlag af EU-relaterede reformer i landene har aldrig været tydeligere, end det er i dag. Et flertal af borgerne i landene på Vestbalkan mener, at deres land ville opnå fordele ved et medlemskab af EU¹. I den forbindelse giver den nye vækstplan for landene på Vestbalkan mulighed for yderligere at øge synligheden af og kendskabet til EU's støtte til regionen og styrke engagementet i lokalbefolkningerne.

Økonomisk konvergens er et væsentligt element i bestræbelserne på at bringe landene på Vestbalkan tættere på EU. I øjeblikket er konvergensniveauet mellem partnerlandene på Vestbalkan og EU og tempoet i udviklingen ikke tilfredsstillende² — hverken med hensyn til reformprocesser eller socioøkonomisk konvergens — og det bremser fremskridtene i processen mod et EU-medlemskab. Der er derfor behov for at sætte skub i og skabe incitamenter for Vestbalkanlandenes forberedelser til EU-medlemskab ved at fremrykke nogle af fordelene herved, navnlig på måder, der mærkes direkte ude hos borgerne i landene på Vestbalkan. Målsætningen skal være at sætte partnerlandene i stand til at fremskynde reformer og investeringer for dermed markant at øge tempoet i udvidelsesprocessen og væksten i landenes økonomier.

¹ Standard Eurobarometer 99 – Forår 2023.

² Eurostat og Verdensbanken.

* Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med UNSCR 1244/1999 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

Med henblik herpå foreslår Kommissionen en **ny vækstplan for landene på Vestbalkan** baseret på fire søjler og med det formål at:

- 1) **styrke den økonomiske integration med Den Europæiske Unions indre marked** på den betingelse, at landene på Vestbalkan tilpasser sig reglerne for det indre marked og åbner de relevante sektorer og områder for alle deres naboer på samme tid i overensstemmelse med det fælles regionale marked
- 2) **fremme den økonomiske integration mellem landene på Vestbalkan gennem det fælles regionale marked**³ baseret på EU's regler og standarder, hvilket potentielt kan styrke landenes økonomier med 10 %⁴
- 3) **fremskynde grundlæggende reformer**, herunder vedrørende grundprincipklyngen⁵, støtte Vestbalkanlandenes vej mod EU-medlemskab, fremme en bæredygtig økonomisk vækst, herunder ved at tiltrække udenlandske investeringer og styrke den regionale stabilitet
- 4) **øge den finansielle bistand for at støtte reformer gennem en reform- og vækstfacilitet for landene på Vestbalkan**, der er et nyt instrument til en værdi af 6 mia. EUR i ikke-tilbagebetalingspligtig støtte og lånestøtte, hvor udbetalingerne er betinget af, at partnerlandene på Vestbalkan gennemfører grundlæggende reformer og navnlig specifikke socioøkonomiske reformer⁶.

Økonomisk konvergens er en betydelig fordel ved EU-medlemskab. Den positive indvirkning på et lands BNP og indkomstniveauer som følge af integrationen med EU's indre marked kombineret med EU's samhørighedspolitik er tidligere blevet klart påvist. Det kræver investeringer i modernisering af økonomierne samt i infrastruktur, og dertil er der behov for yderligere finansiell støtte. Samtidig er grundlæggende reformer, herunder for at styrke retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder, nødvendige for at udnytte fordelene ved integration og skabe et gunstigt miljø for at tiltrække private investeringer og skabe bæredygtig økonomisk vækst og samtidig reducere emissionerne. Opbygningen af en moderne, dynamisk og dekarboniseret økonomi med forbedrede beskæftigelsesmuligheder vil også mindske incitamentet til udvandring.

Denne nye vækstplan bygger på den eksisterende metode til udvidelser af EU⁷ og sikrer en pakke af gensidigt forstærkende foranstaltninger, som vil mangedoble de mulige fordele ved de enkelte foranstaltninger. Den sikrer også flere incitamenter og fordele ved integration forud for EU-tiltrædelsen,

---

³ Det fælles regionale marked er et initiativ, der blev vedtaget af lederne af de seks vestlige Balkanlande på topmødet om Berlinprocessen i Sofia i 2020. Det fælles regionale marked og den tilhørende handlingsplan har til formål at etablere de fire former for fri bevægelighed (for varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdstagere) i regionen.

⁴ María del Mar Ortiz Gómez, Roman David Zarate Vasquez, Daria Taglioni. *The Economic Effects of Market Integration in the Western Balkans (på engelsk)*. Policy Research working paper, no. WPS 10491 Washington, D.C.: World Bank Group: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099544006202322289/IDU062c50b5106fe8046d1080530898bbe45d6fa>.

⁵ I overensstemmelse med meddelelsen "Styrkelse af tiltrædelsesprocessen — Et troværdigt EU-perspektiv for landene på Vestbalkan" (COM(2020) 57) omfatter grundprincipklyngen: kapitel 23 — Retsvæsenet og grundlæggende rettigheder, kapitel 24 — Retfærdighed, frihed og sikkerhed, økonomiske kriterier, de demokratiske institutioners funktionsmåde, reform af den offentlige forvaltning, kapitel 5 — Offentlige udbud, kapitel 18 — Statistikker og kapitel 32 — Finanskontrol.

⁶ I sit forslag til midtvejsrevision af den flerårige finansielle ramme for 2021-2027 (COM(2023) 337 final) foreslog Kommissionen yderligere 2 mia. EUR i støtte til landene på Vestbalkan. De 4 mia. EUR vil blive ydet i form af lån på lempelige vilkår.

⁷ COM(2020) 57 final.

og målet er dermed at fremskynde tiltrædelsesforhandlingerne. Med henblik på at sikre lige vilkår for udvidelseslandene indebærer vækstplanen desuden gradvist yderligere muligheder for landene på Vestbalkan ud over mulighederne i henhold til de eksisterende stabiliserings- og associeringsaftaler. Hastighed er nu af afgørende betydning, og målsætningen er, at vækstplanen skal skabe reelle resultater allerede næste år.

Vækstplanen berører ikke de igangværende tiltrædelsesprocesser og de særlige betingelser, der er fastsat deri i denne forbindelse, navnlig hvad angår grundprincipperne. Den vil dog bidrage til processen ved at tilskynde landene til at fremskynde vedtagelsen og gennemførelsen af EU-retten. Med et stærkt fokus på integration i Vestbalkan-regionen skal vækstplanen desuden hjælpe landene til at fokusere på en fælles fremtid som medlemmer af EU og bilægge bilaterale udfordringer, der desværre lægger beslag på mange ressourcer i regionen og hæmmer fremskridt.

1) Øget økonomisk integration med EU's indre marked

Integrationen med EU's indre marked har været den primære drivkraft bag den økonomiske vækst i alle de lande, der er tiltrådt EU. For lande, der er i en tiltrædelsesproces, vil en tættere tilknytning til EU's indre marked medføre fordele, som borgerne kan mærke direkte.

Et af de primære rationaler bag vækstplanen er at sikre landene på Vestbalkan mulighed for en tættere tilknytning til EU's indre marked. Målsætningen er at knytte økonomierne tættere til det indre marked, når landene har gjort tilfredsstillende fremskridt med de nødvendige forberedelser.

Som led i vækstplanen har Kommissionen udpeget syv indledende prioritetsområder, som EU kan tilbyde landene på Vestbalkan. En sådan integration vil skabe væsentlige økonomiske fordele i regionen og generelt sikre lige vilkår for udvidelseslandene.

Det er en nødvendig forudsætning for en tættere integration med det indre marked, at de seks partnerlande gennemfører det arbejde, som de har forpligtet sig til i forbindelse med det fælles regionale marked. Tilbuddet under de syv prioriterede områder er baseret på egne resultater og er også betinget af forudgående tilpasning til gældende EU-ret på de enkelte specifikke områder, herunder at have de nødvendige infrastrukturer og fungerende institutioner. Ingen af partnerlandene på Vestbalkan må kunne blokere adgangen til EU's indre marked for de øvrige fem lande.

De prioriterede foranstaltninger kan gennemføres ved at anvende det eksisterende retsgrundlag i stabiliserings- og associeringsaftalerne, gennem målrettede supplerende aftaler eller om nødvendigt ved at ændre de eksisterende traktater vedrørende henholdsvis transportfællesskabet og energifællesskabet.

Tilbuddet til landene på Vestbalkan⁸:

7 prioriterede foranstaltninger for integration med EU's indre marked

1. Fri bevægelighed for varer:

- (i) *Aftaler om overensstemmelsesvurdering* med henblik på adgang til det indre marked for varer fremstillet i landene på Vestbalkan efter tilpasning til den relevante horisontale gældende EU-ret på produktområdet.
- (ii) *Forbedret aftale om told- og skattesamarbejde* for at strømline toldprocedurerne og reducere ventetiden ved grænserne ved indførelse af en række foranstaltninger, herunder forudgående udveksling af oplysninger, gensidig anerkendelse af autoriserede økonomiske operatører baseret på fortjeneste samt tættere samarbejde om udvikling af nationale kvikskranker og hurtigere gennemførelse af EU-retten vedrørende indirekte skatter.

⁸ Gennemførelsen af de prioriterede foranstaltninger og de øvrige forslag i meddelelsen vil være omfattet af de relevante procedurer i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

(iii) Deltagelse i *konventionen om en fælles forsendelsesprocedure* for alle partnerlande på Vestbalkan.

Nr. i) kræver aftaler baseret på eksisterende bestemmelser i SAA'erne, ii) vil være aftaler, der supplerer stabiliserings- og associeringsaftalerne, og vil bygge på det eksisterende arbejde med det fælles regionale marked, hvor partnerlandene på Vestbalkan integreres indbyrdes på grundlag af EU-regler, og iii) kræver tilslutning til en eksisterende konvention. Partnerlandene på Vestbalkan forventes at støtte alle ansøgninger fra regionen.

2. Fri bevægelighed for tjenesteydelser og arbejdstagere:

- (i) For *e-handelsrelaterede* tjenester, herunder *pakkeleveringstjenester*⁹, *turisttjenester* og andre aktiviteter, hvor der er opnået enighed på det fælles regionale marked.
- (ii) *Anerkendelse af færdigheder og kvalifikationer* mellem EU og landene på Vestbalkan, herunder erhvervsmæssige kvalifikationer. På grundlag af de fire banebrydende "mobilitetsaftaler", der er indgået i forbindelse med det fælles regionale marked¹⁰, gennem øget samarbejde, informationsudveksling og anvendelse af gennemsigtighedsværktøjer — såsom den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF) — for at fremme en hurtigere og mere effektiv anerkendelse af færdigheder og kvalifikationer. Navnlig ved at fremme en effektiv gennemførelse i medlemsstaterne af Kommissionens kommende henstilling om anerkendelse af tredjelandstatsborgeres kvalifikationer¹¹ for så vidt angår landene på Vestbalkan.

Med hensyn til i) vil det eksisterende retsgrundlag for stabiliserings- og associeringsaftalerne blive anvendt, når meritbaserede betingelser, herunder tilpasning til og gennemførelse af relevant gældende EU-ret, er opfyldt.

3. Adgang til det fælles eurobetalingsområde (SEPA):

En reduktion af omkostningerne ved grænseoverskridende betalinger til gavn for forbrugere og virksomheder vil sætte skub i den grænseoverskridende handel. Som led i arbejdet med det fælles regionale marked indfører landene på Vestbalkan kollektivt national lovgivning som krævet af Det Europæiske Betalingsråd for at kunne deltage i SEPA. Europa-Kommissionen vil **fortsat støtte landene på Vestbalkan** i at gennemføre tilpasning til den relevante EU-lovgivning og forberede ansøgningen om adgang til SEPA.

4. Facilitering af landevejstransport:

- (i) Støtte landene på Vestbalkan i integration af vejtransporten i regionen på grundlag af en vedtagelse af den relevante gældende EU-ret.
- (ii) Sideløbende arbejde hen imod at give partnerlandene på Vestbalkan adgang til de relevante EU-informationssystemer (IMI, ERRU) og overveje yderligere lettelse af bilaterale transportoperationer gennem en særskilt aftale, der supplerer SAA'erne.

⁹ På grundlag af det eksisterende initiativ om pakkeleveringstjenester inden for CEFTA og i overensstemmelse med forordning (EU) 2018/644 om grænseoverskridende pakkeleveringstjenester.

¹⁰ Anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer for læger, tandlæger og arkitekter i CEFTA-sammenhæng, anerkendelse af kvalifikationer inden for videregående uddannelse, gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer for sygeplejersker, dyrlæger, farmaceuter og jordemødre og fri bevægelighed med identitetskort på Vestbalkan.

¹¹ Vedtagelsen er planlagt til den 15. november 2023.

Begge foranstaltninger skal fremskynde vedtagelsen af EU-retten om vejtransport, give betydelige økonomiske fordele og gradvist føre til yderligere integration på vejtransportområdet.

5. Integration og dekarbonisering af energimarkederne:

Videreførelse af det eksisterende arbejde i Energifællesskabet med at integrere elektricitetsmarkedet i regionen med EU's elektricitetsmarked og give mulighed for integration af andre energimarkeder. Der tages højde for, at CO₂-prisen skal svare til CO₂-prisen i EU's emissionshandelssystem, eller at CO₂-grænsetilpasningsmekanismen skal anvendes for at muliggøre fortsat sammenkobling af elmarkederne fra 2030 og frem.

Det sker ved gennemførelse af den eksisterende energifællesskabstraktat.

6. Det digitale indre marked:

- (i) Lette udvidelsen af dækningen under den nuværende *frivillige roamingaftale* mellem teleoperatørerne¹². Dette vil være et midlertidigt trin frem til ii) nedenfor.
- (ii) Skabe retssikkerhed for brugere og operatører, der undersøger løsninger til en langsigtet roamingordning med henblik på at inkludere landene på Vestbalkan i EU's "roaming til hjemmetakst"-område under fuld overholdelse af Den Europæiske Unions internationale handelsforpligtelser.
- (iii) Udvide EU's regler om imødegåelse af uberettiget *geoblokering* og andre former for forskelsbehandling på grundlag af kundernes nationalitet, bopæl eller hjemsted til at omfatte landene på Vestbalkan.
- (iv) Integrere regionen i *EU's tillidstjenester*, når den nationale lovgivning er bragt i overensstemmelse med reglerne vedrørende elektronisk identifikation, autentifikation og tillidstjenester (eIDAS). Et mellemliggende trin bliver udvikling af en regional digital ID-tegnebog ("digital ID-tegnebog for Balkan"), der er i overensstemmelse med EU's, og som følger nøjagtig de samme tekniske specifikationer.
- (v) Styrke *cybersikkerhedsforbindelserne* ved at gøre det muligt for landene på Vestbalkan at blive associeret i søjlen for cybersikkerhed under programmet for et digitalt Europa ved i første fase at forberede adgang for landene til cybersikkerhedsreserven i henhold til forordningen om cybersolidaritet¹³. Fremme en omfattende gennemførelse af EU's 5G-cybersikkerhedsværktøjskasse for alle partnerlande på Vestbalkan.
- (vi) Styrke grænseoverskridende *interoperabilitet* gennem nationale interoperabilitetsrammer, der er i fuld overensstemmelse med den europæiske interoperabilitetsramme og dermed kan danne grundlag for interoperable, menneskecentrerede digitale offentlige tjenester.

Nr. i) er baseret på de eksisterende frivillige ordninger, mens ii) til iv) kræver en langsigtet juridisk løsning (f.eks. gennem ændring af SAA'erne). Nr. v) kræver en ændring af den eksisterende associeringsaftale til programmet for et digitalt Europa.

7. Integration i industrielle forsyningskæder:

- (i) Udvikle strategiske partnerskaber om bæredygtige råstofværdikæder efter indledende fokus på at identificere konkrete fælles industriprojekter.

¹² <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-12/eu-wb-roaming-declaration.pdf>.

¹³ Forordningen om cybersolidaritet er et forslag fra Kommissionen, som endnu ikke er vedtaget af medlovgiverne.

- (ii) Udvikle strategiske partnerskaber med henblik på forsyningssikkerhed for kritiske lægemidler.

Udviklingen af strategiske partnerskaber om bæredygtige råstofværdikæder skal baseres på: identifikation og gennemførelse af fælles bæredygtige projekter vedrørende råstoffer og batteriteknologi, der dækker alle faser af de respektive værdikæder, dvs. efterforskning, udvinding, forarbejdning/fremstilling og genanvendelse, og støtte til virksomheder/organisationer på Vestbalkan, så de kan tilslutte sig EU's råstofalliance og EU's batterialliance¹⁴. Tættere samarbejde om forskning og innovation, kapacitetsopbygning, f.eks. ved at lette Vestbalkanlandenes adgang til akademiet for færdigheder under European Battery Alliance og råstofakademiet, iii) udvidelse af EU's internationale strategiske partnerskaber for produktion af kritiske lægemidler og aktive lægemiddelingredienser.

De prioriterede områder er udpeget på baggrund af interessenthøringer gennemført i regionen¹⁵ og sikrer en direkte sammenhæng med det igangværende arbejde med gennemførelsen af det fælles regionale marked.

Kommissionen har til hensigt at foreslå ændringer af SAA'erne med henblik på at indføre en mekanisme, der gør det muligt for SAA-organerne at udvide rettighederne og forpligtelserne i henhold til gældende EU-ret til at omfatte landene på Vestbalkan, når betingelserne er opfyldt. Denne mekanisme vil gøre det muligt for institutionerne under stabiliserings- og associeringsaftalen at vedtage bilag med en liste over lovgivning om det indre marked ("EU-retten") på specifikke områder, der skal gennemføres i national lovgivning, samt regler om overvågning. Når Kommissionen har fastslået, at der er sket en tilpasning til EU-retten, og at reglerne er gennemført effektivt, samt at der ikke foreligger væsentlig risiko for tilsidesættelse af de lige konkurrencevilkår på EU's indre marked (f.eks. tilstrækkelig kontrol af karteldannelse, fusioner og statsstøtte, hvor det er relevant), kan institutionerne under stabiliserings- og associeringsaftalen træffe afgørelse om at indrømme gensidig anvendelse af reglerne for det indre marked på det konkrete område. Ud over adgang til det indre marked vil vedtagelse og gennemførelse af EU-retten på denne måde også kunne påvirke tiltrædelsesprocessen positivt.

Denne tilgang vil gøre det muligt gradvist at udvide SAA'erne til at omfatte specifikke områder af EU-retten, navnlig områder med en særlig tilknytning til det indre marked, såsom sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger og intellektuelle ejendomsrettigheder. Ved udvælgelse af de sektorer, der skal integreres, vil der blive givet prioritet til områder, hvor der er truffet væsentlige foranstaltninger under det fælles regionale marked.

For at støtte de syv prioriterede foranstaltninger direkte og mere generelt for at sikre, at mulighederne herunder udnyttes fuldt ud, foreslår Kommissionen desuden en række supplerende foranstaltninger.

Som minimum bør alle landene på Vestbalkan deltage fuldt ud i de relevante EU-programmer, herunder navnlig programmet for det indre marked, toldprogrammet og Fiscalisprogrammet, programmet for et digitalt Europa og Horisont Europa (herunder undersøge mulighederne for at udvide missionerne vedrørende "klimaneutrale og intelligente byer" og "Genopretning af vores oceaner og farvande"). Landene tilskyndes til at deltage i størst muligt omfang i henhold til EU-reglerne i de ekspertgrupper, der ledes af Kommissionen, da de udgør en vigtig mulighed for at opbygge praktisk viden om den effektive gennemførelse af EU-retten. Landene på Vestbalkan kan drage fordel af de foranstaltninger,

¹⁴ De to alliancer koordineres af to videns- og innovationsfællesskaber (VIF) under Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT).

¹⁵ Der er afholdt høringer på politisk plan og ekspertniveau med en række interessenter. Der er afholdt tekniske drøftelser med de nationale forvaltninger, erhvervslivet i hele regionen er blevet hørt gennem dialog med investeringsforummet under Western Balkan 6 Chamber, og der er afholdt høringer med regionale organisationer, CEFTA, Det Regionale Samarbejdsråd, transportfællesskabet og energifællesskabet.

der er omhandlet i Kommissionens meddelelse "Styrkelse af det europæiske administrative rum (ComPact)", i opbygningen af bedre offentlige forvaltninger.

Mulighederne for yderligere integration af landene på Vestbalkan i de respektive dele af det indre marked vil blive understøttet ved at styrke infrastrukturforbindelserne med EU. Investeringsrammen for Vestbalkan giver mulighed for at øge støtten til etablering af den nødvendige infrastruktur som fastsat i økonomi- og investeringsplanen¹⁶, idet Global Gateway-strategien gennemføres på Vestbalkan, og med tæt sammenhæng med de transeuropæiske net. Med henblik herpå vil gennemførelsen af de enkelte reformdagsordener (jf. punkt 3 nedenfor) være afgørende. Arbejdet med udviklingen af det transeuropæiske transportnet (TEN-T) vil også blive videreført for at forbedre konnektiviteten mellem Vestbalkan og EU, støtte integrationen i EU's indre marked og fremme et mere bæredygtigt transportsystem.

2) Øget regional økonomisk integration gennem det fælles regionale marked

Vestbalkan står som region over for store økonomiske udfordringer, der blandt andet består i begrænset investeringslyst udefra på grund af små fragmenterede markeder og omfattende udvandring som følge af begrænsede muligheder. På topmødet i 2020 under Berlinprocessen besluttede regionen, at integration på regionalt plan i form af et fælles regionalt marked ville være et af de vigtigste tiltag til at løse udfordringerne.

Handlingsplanen for det fælles regionale marked¹⁷ indeholder et omfattende handlingsprogram baseret på EU's regler og standarder, og formålet er at etablere de fire former for fri bevægelighed i landene på Vestbalkan, nemlig fri bevægelighed for varer, udvalgte tjenesteydelser, kapital og arbejdstagere. Handlingsplanen ledsages af en grøn dagsorden, en digital dagsorden og en innovationsdagsorden for regionen. Selv om meget af det tekniske arbejde er påbegyndt, er der endnu ikke opnået mange resultater, til dels på grund af politiske blokeringer i beslutningstagningen og til dels på grund af tempoet i gennemførelsen, der skal være betydeligt hurtigere.

Etablering af et fælles regionalt marked er afgørende af to grunde. For det første fordi det er afgørende for at udnytte regionens økonomiske potentiale, skabe muligheder for både indenlandske virksomheder og arbejdstagere og gøre landene på Vestbalkan til et mere attraktivt sted for europæiske investorer. Det anslås, at det fælles regionale marked vil kunne skabe en vækst på 10 % i landenes økonomier i regionen¹⁸. For det andet fordi det fælles regionale marked er baseret på vedtagelse og gennemførelse af EU-standarder.

Det fælles regionale marked skal derfor fungere som første fase i integrationen med EU's indre marked for mange af sektorerne og som en mekanisme til at skabe fremskridt i tiltrædelsesforhandlingerne, samtidig med at de økonomiske fordele høstes tidligt. Tættere økonomisk integration med EU går hånd i hånd med opbygningen af et fælles regionalt marked. Som led i denne vækstplan opfordres landene på Vestbalkan **til på ny at forpligte sig til fuld gennemførelse af handlingsplanen for det fælles regionale marked.**

EU kan kun tilbyde reel mulighed for en integration med EU's indre marked, hvis regionen skaber fremskridt i den regionale økonomiske integration. Partnerlande, der ikke fuldt ud deltager i det fælles regionale marked eller hindrer gennemførelsen af handlingsplanen for det fælles regionale marked, kan ikke forvente at drage fordel af vækstplanen med hensyn til mulighederne for integration af det indre marked (søjle 1).

---

¹⁶ En økonomi- og investeringsplan https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_20_1811.

¹⁷ Fælles regionalt marked https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/policy-highlights/common-regional-market_en#:~:text=The%20Common%20Regional%20Market%20action,1%25%20of%20the%20region's%20GDP.

¹⁸ Se fodnote 4.

Den centraleuropæiske frihandelsaftale¹⁹ er den vigtigste forvaltningsmekanisme til forvaltning af det fælles regionale marked. Det er derfor afgørende, at den fungerer effektivt. På den baggrund skal det vigtige igangværende arbejde fremskyndes, navnlig på følgende områder:

- lettelse af handelen gennem øget regional anerkendelse af standarder samt certificering (baseret på EU-regler)
- mindskelse af de negative virkninger af ikke-toldmæssige foranstaltninger
- åbning af servicesektoren, navnlig det nye e-handelsområde og
- fremme af arbejdstagernes bevægelighed gennem gensidig anerkendelse af akademiske og faglige kvalifikationer.

En af succeshistorierne vedrørende det fælles regionale marked har været etableringen af grønne baner ved grænserne i regionen. Gennem forudgående udveksling af toldoplysninger for varer, der ankommer til grænseovergangsstederne, reduceres forsendelsestiden for varerne betydeligt. Det skønnes, at en reduktion af ventetiden på 3 timer svarer til en nedsættelse af taksterne på 2 %²⁰. De gode resultater opnået i regionen har ført til etablering af grønne baner (landgrænser) og blå baner (søgrænser) mellem regionen og nogle EU-medlemsstater. Det er et af eksemplerne på, hvordan et udvidet toldsamarbejde kan fremme de økonomiske aktiviteter mellem regionen og EU.

Der er mange arbejdsområder inden for det fælles regionale marked, hvor fremskridt kan bane vejen for en tættere integration med det indre marked. Disse omfatter integration af regionen i EU's systemer for forbrugerbeskyttelse og markedsovervågning, gensidig anerkendelse af akademiske og faglige kvalifikationer, deltagelse for alle partnere i regionen i Den Europæiske Standardiseringsorganisation (CEN) og Den Europæiske Elektrotekniske Standardiseringsorganisation (CENELEC). En sådan integration kræver udvikling af de nødvendige institutioner og anvendt praksis, f.eks. via akademiet for det indre marked, for at sikre, at de nationale systemer er i fuld overensstemmelse med EU's systemer.

Med sigte på fremtiden skal der **udvikles en ambitiøs efterfølger til den nuværende handlingsplan for det fælles regionale marked, inden den udløber i 2024**. Den nye handlingsplan bør omfatte de muligheder, der ligger i denne vækstplan, og fuldt ud afspejle den grønne dagsorden, den digitale dagsorden og innovationsdagsordenen i regionen. For at fremtidssikre det fælles regionale marked og som forberedelse til CO₂-grænsetilpasningsmekanismen bør handlingsplanen indeholde de nødvendige tiltag for, at landene på Vestbalkan kan skabe fremskridt inden for dekarbonisering.

3) Fremskyndelse af grundlæggende reformer

Erfaringerne fra flere på hinanden følgende udvidelsesrunder har vist, at en tættere integration med EU's indre marked og målrettet finansiel støtte ikke er tilstrækkeligt til at opnå hurtigere socioøkonomisk konvergens. En bæredygtig proces kræver omfattende reformer, herunder vedrørende de grundlæggende principper. Reformen er afgørende for, at kandidatlandene kan fortsætte EU-tiltrædelsesprocessen, og for at gøre økonomierne robuste over for konkurrencepresset på det indre marked og opbygge konkurrencedygtige og bæredygtige virksomheder, der kan tiltrække private investeringer. Desuden vil en fremskyndelse af grundlæggende reformer også have en positiv indvirkning på tempoet i landenes EU-tiltrædelsesproces.

Som led i denne vækstplan vil alle partnerlande på Vestbalkan blive opfordret til at udarbejde en **reformdagsorden** på grundlag af eksisterende henstillinger, herunder fra den årlige udvidelsespakke og konklusionerne fra den økonomiske og finansielle dialog, baseret på landenes økonomiske reformprogrammer (ERP). Reformdagsordenen vil blive gennemgået, vurderet og vedtaget af Kommissionen.

---

¹⁹ Den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA) 2006 samler Vestbalkan 6 og Moldova i et regionalt handelsområde med det formål at liberalisere handelen med varer og tjenesteydelser i regionen. CEFTA's arbejde blev indarbejdet i handlingsplanen for det fælles regionale marked i 2020.

²⁰ Se fodnote 4.

I reformdagsordenen udpeges et begrænset antal prioriterede reformer opdelt i kvalitative og kvantitative faser, der indgår som **betingelser for udbetaling**, dvs. når de er nået, udløser det midler fra den nye reform- og vækstfacilitet i henhold til en på forhånd fastsat tidsplan. Betingelserne for udbetaling **knyttes sammen med specifikke socioøkonomiske reformer**, der skal udløse det nationale og regionale vækstpotentiale, og **specifikke reformer vedrørende de grundlæggende elementer i udvidelsesprocessen**, herunder retsstatsprincippet, demokrati, respekt for menneskerettighederne og grundlæggende frihedsrettigheder. Makrofinansiell stabilitet, forsvarlig forvaltning af de offentlige finanser, gennemsigtighed og budgetovervågning er generelle betingelser for udbetaling, der skal være opfyldt som betingelse for frigivelse af midler. En anden forudsætning bør være, at Serbien og Kosovo engagerer sig konstruktivt i normaliseringen af deres forbindelser med henblik på fuldt ud at opfylde alle deres respektive forpligtelser i henhold til aftalen om normalisering samt gennemførelsesbilaget hertil og alle tidligere dialogaftaler og indleder forhandlinger om en omfattende aftale om normalisering af forbindelserne. Udbetalingerne vil ikke være betinget af, at ovennævnte foreslåede ændringer af SAA'erne (dvs. for at gennemføre de 7 prioriterede foranstaltninger) er foretaget.

Reformdagsordenen skal være en vigtig drivkraft bag vækstplanen. Hvis den følges, vil det skabe de nødvendige forudsætninger for at indføre og i fuldt omfang nyde godt af det indre markedes muligheder, udløse udbetalinger under den nye reform- og vækstfacilitet og samtidig videreføre landenes proces med at opfylde kriterierne for EU-medlemskab.

4) Støtte til konvergens gennem øget finansiel bistand: den nye reform- og vækstfacilitet for Vestbalkan

Den nye reform- og vækstfacilitet (i det følgende benævnt "faciliteten") for Vestbalkan skal yde vigtig støtte til gennemførelsen af den nye vækstplan og dens fire søjler gennem **betydeligt øget finansiel bistand**. Betalingerne vil være direkte betinget af gennemførelsen af centrale reformer som fastsat i reformdagsordenen.

Den foreslåede facilitet skal dække perioden 2024-2027. Under faciliteten ydes finansiel støtte i form af **ikke-tilbagebetalingspligtig støtte** (op til 2 mia. EUR) og **lån** (op til 4 mia. EUR) gennem direkte udbetalinger til de nationale budgetter eller i form af kapitalinvesteringer gennem investeringsrammen for Vestbalkan (WBIF).

Faciliteten er det centrale element i vækstplanen, og via den øges den finansielle bistand betydeligt med udgangspunkt i en ambitiøs reformdagsorden med fokus på nødvendige socioøkonomiske reformer kombineret med grundlæggende reformer, herunder vedrørende retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder. Med faciliteten indføres strenge betingelser ved at etablere en betalingsmekanisme baseret på resultaterne af centrale reformer under hensyntagen til henstillingerne fra Kommissionens seneste udvidelsespakke²¹. En sådan tilgang kræver en helt ny udformning af bistandsinstrumenterne sammenlignet med dem, der i øjeblikket er til rådighed for ekstern bistand. Denne type omfattende forhåndsbetingelser og den foreslåede konstruktion er ikke mulig under det eksisterende instrument til førtiltrædelsesbistand (IPA III). Betalingsbetingelserne kommer også til at supplere og styrke andre former for bilateral støtte til Vestbalkan, der ydes gennem andre EU-instrumenter.

Facilitetens finansielle virkning kombineret med de midler, der stadig er til rådighed under IPA III for den resterende del af FFR 2021-2027, indebærer nogenlunde samme støtteintensitet pr. indbygger for landene på Vestbalkan som samhørighedspolitikens gennemsnitlige effekt i EU. En sådan hidtil uset budgetforhøjelse kan løse nogle af regionens tiltagende ønsker om større socioøkonomisk konvergens. Den kan også styrke budskabet til regionen om, at fordelene ved en tættere integration med EU kan mærkes forud for tiltrædelsen. Det langsigtede mål er at hjælpe regionen med at nå det fulde økonomiske og sociale udviklingspotentiale sammenlignet med EU's medlemsstater senest i 2030.

---

²¹ Udvidelsespakken omfatter en meddelelse om EU's udvidelsespolitik og ledsagende landerapporter.

Instrumentet er udformet med henblik på at være fleksibelt, tilpasset målsætningen om at fremskynde grundlæggende socioøkonomiske reformer og bringe regionen tættere på EU, samtidig med at der sikres forudsigelighed, gennemsigtighed, synlighed og ansvarlighed med hensyn til finansieringen.

Det nye instrument skal **supplere** og forstærke den nuværende finansielle bistand under IPA III samt — navnlig for at fjerne retlige og administrative hindringer for grænseoverskridende samarbejde — med Interregsamarbejdsprogrammer under EU's samhørighedspolitik, der involverer Vestbalkan. Reformdagsordenens specifikke reformer skal sikre etablering af de nødvendige betingelser for fuldt ud at udnytte virkningen af den betydelige finansielle bistand under både den nye facilitet og IPA III.

KONKLUSION

På grund af de udfordringer af hidtil uset omfang, som landene på Vestbalkan oplever med hensyn til at genoprette økonomierne efter covid-19-pandemien og afhjælpe de aktuelle konsekvenser af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, foreslår Kommissionen, at EU giver **regionen et ambitiøst tilbud**. Et tilbud, der giver mulighed for **at fremme socioøkonomisk konvergens og bringe vores partnere tættere på EU's indre marked på mange områder**, i tillæg til en **betydelig supplerende finansiell støtte**. Formålet er at sikre landene nogle af de økonomiske fordele allerede i førtiltrædelsesperioden og dermed opbygge stærkere og mere modstandsdygtige økonomier og skabe økonomiske fordele i det daglige for både virksomheder, arbejdstagere og forbrugere. Det vil igen skabe fordele for hele EU — integration af velforberedte og økonomisk stærkere lande, der anvender EU-regler og -standarder allerede inden tiltrædelsen.

For at frigøre potentialet i denne vækstplan skal **partnerlandene på Vestbalkan til gengæld for tilbuddet yde en målrettet indsats for at fremme både den indenlandske reformdagsorden og styrkelsen af den økonomiske integration** i regionen. Landenes myndigheder har ansvar for at kommunikere effektivt om vækstplanen og dens gennemførelse. Sammen bør landene på Vestbalkan og EU udnytte mulighederne for at sikre hurtigere fremskridt i tiltrædelsesprocessen.

Foranstaltninger til støtte for integrationen i EU's indre marked

Iværksætterier: muligheder for erhvervslivet

- Fremme innovation, øge vidensudnyttelsen og beskytte investeringer i nye produkter ved at etablere et struktureret samarbejdsnetværk mellem partnerlandene på Vestbalkan med henblik på en harmoniseret anvendelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.
- Fremme udviklingen af landbrugsfødevarerindustrien, herunder fiskeri og akvakultur, i overensstemmelse med EU's standarder. Fremme handelen med landbrugsprodukter ved at anerkende Vestbalkans beredskabsplaner for frugt og grøntsager og planlagte afgrødebaserede undersøgelser, som allerede er godkendt af parterne i den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA).
- Fremme innovation ved i) at udvikle et dedikeret europæisk innovationsråd (EIC) som **præaccelerator for landene på Vestbalkan** for at hjælpe deep tech-innovationsvirksomheder med at udvikle deres fulde potentiale med konkrete idéer og investeringsplaner og ii) støtte og opkvalificere innovatorer og iværksættere gennem aktiviteterne i Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) samt de tilhørende videns- og innovationsfællesskaber.
- Fremskynde overførsel og opskalering af teknologiske og sociale innovationsløsninger med henblik på at opnå klimaneutrale og intelligente byer.

Tættere på EU: mulige forberedelser til deltagelse i EU's indre marked

- Etablering af et **akademi for det indre marked** — et program til kapacitetsopbygning, der har til formål at opbygge kvalitetsinfrastruktur i landene på Vestbalkan svarende til EU's kvalitetsniveau for at fremskynde processen med at opnå fri bevægelighed for varer. De første områder, der skal fokuseres på, er standarder, certificering og overensstemmelsesvurdering.
- Fremme **Vestbalkanpartnerlandenes fulde medlemskab af og deltagelse i CEN og CENELEC hurtigst muligt**.

Opkobling og modernisering: digitale muligheder

- **Gøre regionen Vestbalkan mere cybermodstandsdygtig og bekæmpe cyberkriminalitet i fællesskab**, herunder ved at øge deltagelsen i uddannelse og arrangementer, der afholdes af EU's Agentur for Cybersikkerhed (ENISA).
- Give fuld adgang til fællesforetagendet for europæisk højtydende databehandling (HPC).
- Deltage i **akademiet for et interoperabelt Europa** for at styrke de offentlige forvaltningers avancerede digitale færdigheder inden for interoperabilitet.
- Støtte udbredelsen af **sikker international konnektivitet og 5G-netinfrastruktur** gennem investeringsprojekter inden for rammerne af WBIF i overensstemmelse med EU's 5G-cybersikkerhedsværktøjskasse. 5G-net vil støtte den digitale omstilling i regionen.
- Fremskynde den digitale omstilling af SMV'er og nystartede virksomheder gennem deltagelse i programmet for et digitalt Europa og deltagelse i netværket af europæiske digitale innovationsknudepunkter (EDIH'er), der støtter virksomheder og den offentlige sektor i den dobbelte (grønne og digitale) omstilling.
- Opbygge en dialog om kunstig intelligens (AI), herunder flagskibsinitiativer såsom AI-modeller. Fokus vil være på generativ kunstig intelligens og navnlig store sprogmodeller.

Omskoling og opkvalificering: muligheder for beskæftigelse og uddannelse

- **Udvidelse af Europass-medlemskabet** til alle landene på Vestbalkan: hjælpe jobsøgende med at tage det næste karriereskridt og åbne nye muligheder og **yderligere støtte deltagelsen i den rådgivende gruppe for den europæiske referenceramme for kvalifikationer**: fremme af gennemsigthed inden for færdigheder og kvalifikationer.
- Undersøge muligheden for deltagelse i udvalgte aktiviteter i det europæiske netværk af **offentlige arbejdsformidlinger** og samarbejde med netværket²² for dermed at styrke kapaciteten hos de offentlige arbejdsformidlinger i landene på Vestbalkan.
- Skabe sikrere arbejdspladser gennem kapacitetsopbygning i arbejdstilsynene i landene på Vestbalkan.
- Styrke den **aktive deltagelse i det europæiske år for færdigheder og pagten for færdigheder** for at sætte øget fokus på opkvalificering og omskoling med hjælp fra gruppen af nationale koordinatore som platform for udveksling af politikker for færdigheder.
- Fremme samarbejdet om erhvervsuddannelse, navnlig om lærlingeuddannelser og arbejdsbaseret læring inden for rammerne af den **europæiske alliance for lærlingeuddannelser**.
- Fortsætte med at tilskynde alle landene på Vestbalkan til at deltage i indsatsområdet beskæftigelse og social innovation (**EaSI**) under **Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+)**.

En tid for unge: muligheder for unge

- **Gøre det lettere for unge at studere i udlandet** ved at fremme anerkendelsen af akademiske kvalifikationer og brug af mobilitetsperioder.
- Forbedre adgangen til uddannelse af høj kvalitet og fjerne hindringer for læring, arbejde hen imod Vestbalkanpartnerlandenes **fulde deltagelse** i det **europæiske uddannelsesområde** og støtte tværnationalt samarbejde mellem videregående uddannelsesinstitutioner.

Udvide horisonten: muligheder for at fremme turisme, rejser, transport og kulturelle aktiviteter

- Deltage i bestræbelserne på at promovere Europa som turistmål i tredjelande **gennem fuldt medlemskab** af **European Travel Commission** for alle partnerlandene på Vestbalkan.
- Observatører i **dataområdet for turisme**: stille de nødvendige oplysninger til rådighed for at forbedre turismeplanlægningen.
- Udvikle **talentpartnerskaber om færdigheder inden for turisme** sammen med EU samt øge og forbedre udbuddene inden for turisme. Yderligere øge alle Vestbalkanpartnerlandes deltagelse i Et Kreativt Europa for at støtte de kulturelle og kreative sektors rolle i økonomien.

Sikkerhed og tillid: beskyttelse af forbrugerne

- Give markedsovervågningsmyndighederne i landene på Vestbalkan adgang til **e-Surveillance webcrawler-værktøjet**, som registrerer produkter, der er anmeldt som farlige i Safety Gate.
- Give **adgang til visse offentlige oplysninger** om Safety Gate og på længere sigt udveksling af udvalgte ikke-offentlige oplysninger om produkters sikkerhed og trufne foranstaltninger.

²² I overensstemmelse med betingelserne i Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse 573/2014/EU om øget samarbejde mellem offentlige arbejdsformidlinger og navnlig for lande, der har tilsluttet sig indsatsområdet beskæftigelse og social innovation (EaSI) under Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+).

- Give adgang²³ til udvalgte dele af e-håndhævelsesakademi.

---

²³ I det omfang der foreligger garantier, der gør det muligt at behandle oplysninger i overensstemmelse med EU-retlige krav.